

JUKKA KURTTILA

JOSE RIIKONEN

ETTEKÖ TE V*TTU TAJUA

LIKE

Otavan Kirjasäätiö on tukenut tämän kirjan kirjoittamista.

© Jukka Kurttila, Jose Riikonen ja Like Kustannus /
Kustannusosakeyhtiö Otava 2025
Helsinki

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-49013-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

*Haluan ostaa Hesarin etusivun ja laittaa siihen
kuolinilmoituksen maapallolle. Tuhlatkaa kaikki,
pankaa kaikki likoon, mitään ei kannata säästää.
Koska meillä ei ole toivoa. Me olemme menettäneet
toivomme yksilön voimaan. Olemme ulkoistaneet
vallan muille. Siksi maapallo tulee tuhoutumaan.*

Ellei...

SISÄLLYS

Esipuhe 11

Silmät auki 16

I JUKKA KONTULASTA 23

Ulkopuolinen 25

Odottajia, ei tekijöitä 31

Minna 36

Synnit 42

Fitter, happier, and more productive 45

II TUTKIJA 51

Yksilön vastuu ja valta 53

Yliopistolla töissä 57

Kadoksissa ollut sukulainen 61

III MAINOSMIES 65

Syvä pääty 67

Bunkkeri 70

Kotiläksyjä 74

Bob Helsinki 81

Vastuullisuus on mielihyvää, iloa, rakkautta 88

Mühle RYTMO Set 91

Tavaroiden taakka 95

Louis Vuittonin kengät 97

Eines ei ole häpeä, kun äiti sen tekee 100

Lastensairaala 109

Hinta, laatu, helppous ja uutuus 116

IV TEKSTIILIMIES 123

Ostohousut jalkaan 125

Uusi Finlayson 128

Edistyksellisyys, joka unohtui 132

Tom of Finland 137

”Kaupallistamisessa ei ole mitään pahaa” 145

Jeesus tulee, oletko valmis 149

Punavuorella puhutaan peloista 154

V YRITYSAKTIVISTI 163

Kapina elämän puolesta 165

Tarkoitus pyhittää keinot? 171

Tasa-arvo 177

Silpominen 182

Viherpesua? 187

VI EPÄONNISTUMISET – ELÄMÄSSÄ JA BISNEKSESSÄ 191

Silmät kiinni 193

Epäonnistumisen Kosmos 195

Liikaa liian nopeasti 201

Pahin epäonnistuminen 203

Petri 210

Kuudenkymppin kapina 214

Dinosaurius 217

Sisuuntunut mies 223

Bränditalo, jossa keskiössä eivät ole brändit 226

VII HAAVEILIJAT 231

Halikko 233

Illallinen 236

Silmät auki 241

Porsailta porsaille 244

Lopuksi 247

Kiitokset 253

Jukka Kurttila

ESIPUHE

Haaveeni on, että ihmiset ottaisivat vallan ja vastuun takaisin itselleen.

Toiveeni on, että he muistaisivat, että emme ole täällä vain itseämme varten, että emme voi ulkoistaa asioita *joillekin muille*.

Koska vain sillä tavalla jokainen voi tajuta olevansa omalta osaltaan vastuussa siitä, että maailma on menossa päin helvettiä.

Yksi aikakautemme tuhoisimmista ilmiöistä ovat oman itsen kehittämiseen liittyvät kurssit, joissa haetaan syvintä sisintä ja yritetään ymmärtää itseä, mennään iloveme-messuille, keskitytään omaan peilikuvaan. Samalla keskitytään vain oman pienouden kasvattamiseen, käperrytään kohti pienintä mahdollista yksikköä eli omaa sisintä, kun samaan aikaan iso kuva eli maailma ympärillämme vetää viimeisiään.

Ihmisluento on rakennettu pelkäämään pahinta, mutta jostain syystä pahinta ei haluta kohdata. Sitä vältellään, sitä paetaan.

Tällä minäarakastanitseäni-aikakaudella olemme syvällä pelon rotkossa. Olemme lähestymässä viimeisiä hetkiä pelastaa maapallo, ja keskellä tätä pimeyttä tuijotamme yhä syvemmälle omaan napaamme itsesäälin tai ylettömän ihailun vallassa ja kieltäydymme näkemästä totuutta. Minäminä-aikakausi on defenssimekanismi, jolla suojaamme haurasta mieltämme tulevalta tuholta. Se defenssi pitää purkaa nyt heti.

Minulta on pyydetty – syystä tai toisesta – useaan otteeseen elämäkertaa. Olen toistuvasti vastannut kieltävästi. Minussa ei ole mitään kovin kiinnostavaa, enkä halua liittyä niiden mitättömyyksen seuraan, jotka julkaisevat elämäkertoja liian ohuella vaikuttavuudella. Eikä tämäkään kirja ole elämäkerta. Pikemminkin tämä on kokemuspohjaista muistelua, jonka tarkoitus on ollut synnyttää havaintoja ja näkemyksiä yhteiskunnastamme.

Muistelen näitä asioita toimittaja ja kirjailija Jose Riikosen kanssa. Hän on se toinen porsas, joka tämän kirjan kannessa istuu. Meillä on pitkälti samansuuntaisia ajatuksia siitä, minkä takia maailmassa kaikki menee päin helvettiä, joten ajattelin, että hän voisi olla hyvää muistelu- ja keskusteluseuraa tätä kirjaa työstettäessä.

Ystäväni ja työyhteisön kautta tutuiksi tulleet kutsuvat minua mielellään globalistiksi ja vihervasemmistolaiseksi, vaikka olen mielestäni isänmaallinen yrittäjä ja kapitalisti. Uskon yrittämisen tärkeyteen oman ja yhteiskunnan vaurauden luojana,

mutta uskon myös yhteiskuntarauhaan. Yrittäjäyyttä, ihmisten hyvinvointia ja poliittista järjestelmää ei voi erottaa erillisiksi yksiköiksi. Olemme täällä yhdessä. Tehtävämme ulottuu pidemmälle kuin voiton maksimointiin lyhyellä tähtäimellä, on sitten kyse yksilöstä tai yrityksistä. Meidän on nähtävä itsemme ulkopuolelle. On toimittava niin, että maassa vallitsee rauha, kaikilla on hyvä olla ja luonto säilyy seuraaville sukupolville parempana kuin sen itse perimme.

Eivätköhän meistä kaikki ole jo nähneet, mihin yksilökeskeinen, omaa etua tavoitteleva poliittinen järjestelmämme, yksilön etua maksimoiva hedonismi ja yritysten lyhyen tähtäimen etua ajava yhteiskuntamalli ovat johtaneet: viimeinen viidenkymmen vuoden kuva maailman tilan kehityksestä tulee olemaan karmeaa luettavaa seuraaville sukupolville, mikäli sitä on joku kirjoittamassa tai lukemassa.

Sodat riehuvat ja meret kiehuvat, ja me keskitymme mitamaan aktiivisuusrannekkeen avulla, olemmeko varmasti nukkuneet riittävän palauttavaa unta, kauhistumme, kun on tulossa taantuma ja rahamme eivät enää riitä pihviin vaan pitää tyytyä tehotuotettuun kananpoikaan, ja tämän kriisimme edessä annamme äänemme populistille, jotka lupaa alentaa bensan hintaa, alentaa olutveroa ja varmistaa, että sikanautaa saa kaupasta halvalla.

Olen valitettavan negatiivinen ihminen. Olen kyllästynyt positiivisuuteen ja sen väitettyyn voimaan. Tämän kirjan tehtävänä ei ole voimaannuttaa *sinun* sisäistä sankariasi eikä saada

sinua hurmokseen. Ainoa asia, jonka haluan että ymmärrät tämän kirjan avulla, on se, että kukaan muu kuin *sinä* ei ole vastuussa siitä, onko meillä tulevaisuudessa ihmisten asuttamaa maapalloa. *Sinä* yksin tulet päättämään, ketkä poliitikot ja mitkä tulevaisuuden puolueet säättävät lait, jotka ohjaavat yksilöiden ja yritysten toimintaa. *Sinä* päätät, miten kulutat. Kenen tuotteita ostat, miten ne on valmistettu ja minkälaisista materiaaleista ne on tehty.

Vain *sinä* – ja tietysti myös minä – keskiluokkainen kansalainen.

Kun *sinä* olet tehnyt nämä päätökset, poliittinen peli muuttuu kohti parempaa lainsäädäntöä. Kun *sinä* alat tehdä päätöksiä paremmin tuotetuista tuotteista, yritykset alkavat valmistaa niitä.

Kohtaa tämä: poliitikot ja yritykset eivät ole syyllisiä maapallon tilaan. Vain *sinä* olet syyllinen siihen.

On parempi, että ymmärrät sen nyt etkä liian myöhään, otat vastuun ja alat toimia. Älä enää päivääkään syyllistä *niitä muita*. Minäkin olen viimein hyväksynyt asian omalta osaltani.

Tiedän, että kuulostan naiivilta idealistilta ja naiiviksi idealistiksi minua on syytettykin. Ihan sama. Mieluummin idealisti kuin kyynikko. Idealismi tuo sentään toivoa ja ratkaisuahtauksia, kyynisyys vain tuskaa ja ongelmia.

En tietenkään tiedä, voimmeko muuttaa maailmaa niin, että saamme yksilöt toimimaan. Mutta kautta historian isot muu-

tokset ovat lähteneet idealistien käsistä ja levinneet maailmaa muuttaviksi liikkeiksi. En usko – mutta toivon – että tämän tyyppisiä idealistisia kirjoituksia ja idealistista toimintaa lähtee liikkeelle pienissä idealistisissa porukoissa ympäri maailmaa. Toivon, että ihmiset alkavat uskaltaa haaveilla paremmasta maailmasta.

Toivon, että sinä uskallat haaveilla siitä.

Koska vain silloin meillä on toivoa.

SILMÄT AUKI

Jukka Kurttilan silmät avautuvat.

Hän makaa sängyssään Lönrotinkadulla rusehtavissa pel-lavalakanoissa ja katselee kattoon. Kello on kuusi aamulla. Vaimo Minna nukkuu vielä, tuhisee tuossa vieressä. Kurttila kääntää päätään ja katsoo vaimoaan. Minna näyttää prinsessalta, ihan niin kuin aina.

Sofia-koira tulee makuuhuoneeseen. Se pyrkii sängylle muttei meinaa päästä – vanha rescue-koira ei ole enää samassa fyysisessä vireessä kuin ennen. Kurttila nostaa Sofian sängylle ja silittää sitä.

Kurttila makaa selällään ja miettii.

Hän katsoi eilen illalla *Matrix*-elokuvan. Siinä elokuvan pahis Agentti Smith sanoo elokuvan hyvikselle Neolle:

”Minä vihaan tätä maailmaa, jota te ihmiset asutatte. Vihaan sitä löyhkää, joka teistä lähtee. Tiedätkö, millä organismilla on paljon samanlaisia ominaisuuksia kuin ihmisellä? Syövällä.”

Hyvä pointti, Kurttila ajattelee.

Kurttila nousee sängystä ja tepastelee keittiöön keittämään kahvia. Hän kopeloi komerosta kahvinporot, mittaa veden ja napsauttaa koneen päälle. Hän jää keittimen viereen nojailemaan.

Tavallinen ihminen on planeetalle syöpäsolu. Minä olen eri maata, Kurttila ajattelee, kun kahvi tippuu.

Minä en ole syöpäsolu, minä olen aggressiivinen, eksponentiaalisesti leviävä syöpäkasvain.

Kahvipannu on puolillaan. Kun tippuminen loppuu, Kurttila kaataa höyryävää kahvia kuppiin, istuu pöytään ja avaa ensin HS:n, sitten IS:n ja sitten Ylen verkkosivut puhelimellaan.

Ukraina on isketty rajusti. Lähi-idässä täysi helvetti päällä. Koralliriutat kuolemassa. Antarktiksien Thwaitesin ”tuomionpäivän jäätikkö” epästabiili.

Kurttila laskee kännykän pöydälle ja katsoo, kuinka keittien ikkunan verhot kuiskailevat, kun keväinen tuulenvire tarttuu niihin.

Aurinko alkaa nousta.

Kurttila hörppää viimeiset kahvit kupista.

Sä johdat Finlaysonia ja Vallilaa, Jukka. Sä olet tekstiiliteollisuusmies, Kurttila miettii.

Teollisesta vallankumouksesta lähtien tekstiiliteollisuus on ollut malliesimerkki voittoa eettisyyden ja ympäristön kustannuksella maksimoivasta kapitalismista, joka jättää jälkeensä kuolleita ihmisiä ja raiskattuja elinympäristöjä.

Tekstiiliteollisuus oli ensimmäisiä teollisuudenaloja, jotka globalisoituivat tehokkaasti 1800-luvulla, kun se pääsi käsiksi mekaaniseen massatuotantoon. Sen jälkeen teollisuus on aggressiivisen syövän tavalla hakeutunut uusiin paikkoihin mielessään yksi asia: mistä saa halvimmalla ja tehokaimmin.

Siksi tekstiiliteollisuus on pesiytynyt nykyään kehittyviin maihin, länsimaiden kaatopaikkoihin, joissa ei välitetä ympäristöstä tai ihmisoikeuksista. Jos sääntely on lisääntynyt, teollisuus on siirtynyt seuraavaan maahan. Ympäristövaikutukset näkyvät maaperän heikkenemisenä, metsäkatona, ilmansaasteina, vesistöpäästöinä, vesipulana, liikennepäästöinä, pakkausjätteenä ja tekstiilijätteenä.

Mahdollisimman paljon mahdollisimman halvalla mistään mitään välittämättä. Se on ollut tekstiiliteollisuuden mantra.

Kurttila nousee keittiön pöydästä ja hiipii takaisin makuuhuoneeseen hakemaan vaatekaapista päällepuantavaa, ja Sofia seuraa perässä. Kurttila katsahtaa sänkyyn, jossa Minna edelleen nukkuu kääriytyneenä pellavalakanoihin, Jesus-lakanoihin. Ne ovat Kurttilan johtaman yrityksen, Finlaysonin, omaa tuotantoa.

Lakanat maksavat 300 euroa. Ajatus saa Kurttilan tyytyväiseksi.

Vaatekaapin avatessaan hän miettii rahtilaivoja, joilla hänenkin johtamansa yritysten tekstiilejä rahdataan Suomeen. Maailman suurin rahtilaiva on 400 metriä pitkä, 57 metriä leveä ja 73 metriä korkea. Tekstiilijätteen vuosittainen määrä maailmassa vastaa painoltaan 500:aa tällaista rahtilaivaa, 92 miljoonaa tonnia.

Vaate- ja tekstiiliteollisuus tuottaa 4–10 prosenttia globaaleista ilmastopäästöistä. Se on enemmän kuin lentoliikenteen ja merenkulun yhteenlasketut kasvihuonekaasupäästöt.

Tekstiilikuitujen tuotanto on kolminkertaistunut vuoden 1990 lukemista – kuituja tuotetaan 120 miljoonaa tonnia vuodessa.

Finnwatch julkaisi helmikuussa 2022 ”Mitä pikamuodin jälkeen?” -raportin. Sen mukaan tekstiiliteollisuuden pitäisi puolittaa päästönsä vuoteen 2030 mennessä, jotta se olisi linjassa puolentoista asteen ilmastotavoitteen kanssa.

Alan päästöjen ennustetaan kasvavan.

Sofia pyörii jaloissa, kun Kurttila laittaa housut jalkaan. Hän ei tiedä, missä nämä housut on valmistettu.

Todennäköisesti ne on tehty Bangladeshissa, Intiassa, Turkissa tai Tunisiassa. Ne ovat suurimpia tekstiilituotteiden valmistajia.

Niissä voi polkea ihmisoikeuksia hikipajoissa.

Sellaisissa työntekijöiden terveys heikkenee kymmenen vuoden aikana usein niin paljon, että heidän on pakko lopettaa työnsä. Työntekijät ovat usein aliravittuja. Ilma on täynnä pölyä, valaistus on huono ja työtahti on rankka – työntekijöiden sormet saattavat jäädä ompelukoneen neulan alle useamman kerran päivässä, koska on kiire. Ompelijoilla ei ole varaa suojata sormiaan, se hidastaisi työntekoa. Se alentaisi entisestään riittämätöntä palkkaa.

Työolot johtavat rannekanavaoireyhtymään, nivelrikkoihin, selkä-, olkapää-, niska ja nivelkipuihin, silmäsärkyihin, astmaan, uupumukseen ja krooniseen päänsärkyyn. Joskus työolot johtavat kuolemaan, kun surkeasti rakennettu tehdas sortuu.

Tekstiiliteollisuudessa ihminen on pikamuotia: kun se menee rikki, tilalle hankitaan uusi.

Sellainen on bisnes, johon sä, Jukka, lähdit, Kurttila miettii laittaessaan vyötä ylleen.

Kello on seitsemän. Kurttila katsoo peiliin eteisessä ja kelaat vielä päivän kulun: toimistolle hoitamaan juoksevat asiat, sitten treffit Riikosen kanssa.

Kurttila menee makuuhuoneeseen ja suukottaa Minnaa poskelle. Hän nappaa laukkunsa, astuu ovesta ulos ja lähtee tekemään taas yhden työpäivän tekstiiliteollisuusmiehenä.

Aurinko nousee yhä, kun Kurttila ajaa kohti toimistoa.

Hän miettii ammattiaan.

Kurttila tulee liikennevaloihin.

Koko elämänsä ajan hän on tehnyt asioita toisin kuin muut.

Ja niin hän aikoo tehdä nytkin.

Koska hänen silmänsä ovat avautuneet.

Hän soittaa puhelun Jose Riikoselle.

”Moi! Mikä meno?” Kurttila kysyy.

”Mikäs tässä, onko jotain mielen päällä?”

”Joo, hei sitä vaan, että nähdäänkö siis tänään?”

”Joo, pidetään se aika, mikä sovittiin.”

”Okei, hyvä, moi.”

Riikonen vaikuttaa innostuneelta, Kurttila miettii. Mutta ammatiltaan Riikonen on toimittaja, ja toimittajilla on paha tapa olla kyynisiä ja negatiivisia.

Toivottavasti Riikosessa on haaveilijaa jäljellä, sillä sitä tarvitaan, jos haluaa pelastaa maailman keskiluokkaisten, välinpitämättömien porsaiden sorkista.

Kurttila lähtee liikennevaloista.

Totta kai Kurttila tietää olevansa itsekin sika. Ainahan hän on ollut sellainen. Hän muistaa, kuinka hän oli jo lapsena ja teini-ikäisenä sikamainen tyyppi, ja se johdatti hänet hankaliin tilanteisiin. Esimerkiksi sellaiseen, jossa hän seisoi tuhanen ihmisen edessä valkoisissa sukkahousuissa...

I

JUKKA KONTULASTA

ULKOPUOLINEN

...Kurttila seisoo lavalla valkoisissa sukkahousuissa ja tuntee tuhat yleisöstä tuijottavaa silmäparia. Ylävartalon suojana Kurttilalla on valkoinen trikoopaita, ja komeuden kruunaa höyhenhattu.

Voihan vittu, Kurttila ajattelee.

Hän on 12-vuotias ja hän esiintyy Kontulassa koulunsa joulujuhlassa. Hän ei ole halunnut tähän paikkaan, hänet on pakotettu. Koska hän on sikaillut.

Kurttila on koulussaan Kontulassa Helsingin Yhteislyseossa musiikkiluokalla, ja siellä pitäisi laulaa kuorossa. Se ei kiinnosta Kurttilaa, ja niskuroinnin takia opettaja on rankaissut häntä ja hänen kavereitaan: jos kuorolaulu ei maistu, pojat saavat esittää joulujuhlissa *Kuolevan joutsenen* balettina.

Ja tässä sitä ollaan, Kurttila ajattelee.

Hävettää.

Hän nostaa balettitossunsa ja alkaa pyörähdellä.

Teini-iässä Kurttila ei rauhoitu, päinvastoin. Yläkoulussa veistonopettaja heittää Kurttilaa kerran puukolla. Ei Kurttila siitä kanna kaunaa. Minä ansaitsin sen, hän ajattelee. Mitäs menin hitsaamaan sitä jakoavainta kiinni ruuvipenkkiin.

Kun Kurttila päättää mennä lukioon, hän ajattelee, että siirtyy vähän ”paremmille” alueille. Hän hakee Herttoniemeen lukioon. Sielläkin hän päättyy ongelmiin.

”Lähtekö Kurttila itse, vai erotetaanko?” rehtori kysyy. Ukko on noin 160-senttinen, ja hänellä on tiukka, harmaa puku ja kravatti. Olemus on vanterra, kalju kiiltää. Mies ei huuda, hänen ei tarvitse. Hänellä on auktoriteettia muutenkin.

Kurttila katselee alaspäin lyhyttä miestä, mutta silti rehtori on niskan päällä. Auktoriteetti on omituinen asia, Kurttila miettii.

Kurttila on hämmästynyt, vähän järkyttynytkin. Mutta hän on omasta mielestään oikeassa.

On vuosi 1980, ja Kurttila on 16-vuotias. Erittäin kypsä ihminen, hän ajattelee. Hän tietää paremmin kuin tämä sovinnainen, konservatiivinen rehtori, joka on jämähtänyt jonnekin 50-luvulle Jumalaa pelkäävine sääntöineen ja tee-seineen.

Kurttila ei muka saisi pussailla tyttöjä julkisesti välitunnilta. Ja mitä tuosta äijästä kertoo se, että hänen mielestään on hyvä ajatus pitää joka aamu aamunavaus niin, että kaikki oppilaat seisovat Jumalan sanaa kuunnellen.

Kurttila ei edes usko Jumalaan. Miksi aamunavaus koskisi häntä?

Ja mikä hemmetti siinä on, ettei Kurttila voi itse allekirjoittaa poissaolotodistuksiaan, mihin siinä vanhempien nimeä tarvitaan?

Joo, selälleni en mene, Kurttila ajattelee. Hän ottaa niin tui-man katseen kuin kykenee (ei siitä ihan uskottava tule, mutta teinipojan yritys on hyvä), katsoo rehtoria silmiin ja sanoo:

”Eroan. Se on varmaan molemmille osapuolille hyvä ratkaisu.”

Kurttila kääntyy kannoillaan ja lähtee matkoihinsa. Hän nappaa reppunsa ja suunnistaa käytävää pitkin ulko-ovelle. Vaikka häntä jännittää, että tästä tulisi kotona aika paljon sanomista, samalla hänellä on ylpeä olo. Tuntuu vähän kuin olisi vallankumousjohtaja. Ja kuvitteleeko Kurttila vain, vai katsoiko muutama tyttö ja poika hänen ulosmarssiaan jotenkin ihailevasti?

Kurttila avaa koulun ovet ja astuu aamupäivän aurinkoon.

Kotona Tuulimyllyntiellä kerrostaloasunnossa huutaja on pääasiassa isä. Onneksi ei ole perjantai, Kurttila ajattelee. Perjantaisin isä on kännissä, ja silloin saattaa tulla huudon lisäksi painimista. Painiminen alkoi, kun Kurttila oli kolmentoista, ja sen jälkeen ukon kanssa on joutunut joskus ottamaan erän, kun tämä on ollut humalassa aggressiivinen. Kurttila on oppinut, että on parempi viettää viikonloppuisin mahdollisimman vähän aikaa kotona. Antaa faijan räyhätä telkkarille.